

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

Anna scholares, eorumque Magistriludos scenicos nunc agere possint.
cap.xxii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

ritur. His armis vitia comprimuntur: his alimentis nutriuntur. Sed si quando a lectione cessat bet manuum operatio subsequi; quia otiositas est animæ: & antiquus hostis, quem a lectione oratione vacantem inuenerit, facile ad vitia rapsum namq; lectionis discetis qualiter & vos & alios doceatis. Per vsum orationis, & vobis quibus in charitate cõiuncti estis, prodesse valebit manuum operatione, & corporis maceratione, & alimēta negabitis; & vestris necessitatibus subuenietis & habebitis vnde necessitatem patientibus precibus

Otium inimicum est animæ.

a sua const. an. Dn. 1566. Clerici debent esse angelis & hominibus spectaculum.

Pius verò 5 Papa decretorū concilij Tridētiū uator, & executor diligētissimus, ad extirpandū vitia, inter alia cauit, & edixit; vt clerici, quos Christū spectaculū fieri oportet mūdo, angelis hominibus, maximè debeāt ab iis spectaculis, quæ sapiūt abstinere, et ne comœdias, fabulas, choreas ludia, aut ludicrū, & profanū vllū spectaculū genarū vel spectent: Ne talis, tesseriis, pagellis pictis, & comalea, aut vilo praterca vetito, aut indecoro ludiludā, nēve huiusmodi ludij spectatores sint: Ne satisfactionibus aut minus honestis cõiuiis intereat, & nasq; aut tabernas ne ingrediatur, nisi longioris causa. Imò vsque ad eò honestatis, & sobrietatis causa fuit dictus Pius 5 Papa, vt clericis prohiberetur quā propinēt, aut prouocati ad bibendū responderē sobrie & castē ex doctrina Apostoli viuāt: Ne sordidiores nobiles affectetur, nēve officij causa stent circū illis accubentibus. In famulatu verò ecclesiasticū sonarum villa officia, aut opera, quæ clericali decoro conueniāt, minimè faciāt. Quicūq; in iis, quæ prohibita sunt deliquerit præter multā 2 auream gulari delicta exigendā, et in pios vsus erogandā, priuatione beneficij, & graui⁹ etiā pro perlonga ne, & facinoris, ac flagitij modo plectēdos esse

h in d. sua const. h. i.

An ludimagistri eorūve discipuli comedias aliosve ludos scenicos agere possint.

Anne scholares eorumque magistri ludos scenicos agere possint. CAP. XXI.

Verū si quis interroget, anne ludimagistri sint per discipulos suos comedias, et tragœdialiosve ludos scenicos agere. Huic respon-

videtur, qd si predicti ludimagistri, corūve discipuli clericali rōura indigni sint, eos nō posse, vt p̄ supradicta pater, nisi ludi pij & sacri sint. Quia iure canonico expressē cautū est, vt clerici mimis, ioculatorib⁹, & histri-
 onibus nō intēdat. c. clerici de vita & honest. Verū si dis-
 cipulū nō sint tōsurati, nec illis quicquid permittendū hoc
 videtur, p̄sertim si laici vel profus profani sint, cum
 ad istā Christiana religio eos prohibeat. Nā cū paruuli,
 q̄ succrescentes in maiorū tuorū locū in reipublice, tā ec-
 clesiastice, q̄ secularis administratione succedat, et cōse-
 quēs sit ab ipsis p̄uac ac nequiter institutus reipub. per-
 mōe imminere. idcirco summopere refert, vt pueritia,
 seminariū & seges est omnīū rerū publicarū, in timore
 Dei, verēcūdia, pudicitia, ac bonis disciplinis edocēa-
 tur. p̄ponit supra ex SS. Cōcilio Tridēt. demonstratū fuit.
 D. cym. Cypr. cōsultus quid sibi videretur de histrio-
 ne quōdā, an talis deberet cōmunicare cū catholicis, qui
 animā eiusdē artis suae dedecore perseuerabat; respō-
 dit his verbis: Puto ego nec maiestati diuinā, nec euan-
 gelice disciplinā cōgruere, vt pudor, & honor ecclesie
 tā rumpi, & infami cōtagione foedetur. Nā cum in lege
 prohibeatur viri induere muliebres vestes, & maledicti e-
 iusmodi iudicētur, quātō maioris est criminis, nō tantū
 muliebria indumenta accipere, sed & gestus quoq; tur-
 pes, & molles, & muliebres magisterio impudicā artis
 exprimere: Nec excuset se quispiā, si à theatro ipse ces-
 sauerit, cum tamē hoc ceteros doceat. Non potest enim
 videri cessasse, qui vicarios substituit, & qui pro se vno
 p̄uac succedaneos suggerit cōtra institutionē Dei, cru-
 delis & docēs, quāmodū masculus frāgatur in fœmi-
 nā, & lexis arte mutetur, & diabolo diuinū plasma ma-
 culatū per corrupti, atque eneruati corporis delicta pla-
 reant. Quod si penuriā talis, & necessitatē paupertatis
 cōcedit, potest inter ceteros, qui alimētis ecclesie susti-
 nentur huius quoq; necessitas adiuuari, si tamē cōtentus
 huiusmodi, & innocētibus cibis. Nec putet salario
 huiusmodi p̄ferret. Ceterū quātū vult inde querat. Qua-
 lis quisque est, qui de cōuiuio Abrahę, Isaac, & Iacob, &
 homines rapuit, & malē ac perniciosē in seculo sagina-
 tos ad æternā famis, ac sitis supplicia deducit? Et ideo
 quantum

a lib. 1. epist.
 epist. 10.
 An histrio cō-
 municare possit
 cū Catholicis.

b Deuter. 22.
 Viri muliebres
 vestem induere
 non possunt.

Cur nō sit quis
 salario redimē-
 dus ut à pecca-
 tis cesset.

quantum potes eum à prauitate, & dedecore ad innocentiam, atque ad spem vitæ suæ reuoca, ut sit tentus ecclesiæ sumptibus parcioribus quidem, & lularibus.

*a lib. 1. epist.
epist. 2.
diata ex ludis
scenicis prome-
nentia.*

Et idem alibi de huiusmodi ludis scenicis, & spectaculis publicis scribens: In theatris, inquit, conuenit quod tibi & dolori sit, & pudori. Cothurnus est tibi, & facinora carmine recensere. De parricidio incoestis horror antiquus, expressa ad imaginem veritatis actione replicatur, ne sæculis transeuntibus exolet quod aliquando commissum est. Admontur cæcæ aras, auditu fieri posse, quod aliquando factum est. Quam æui tenio delicta moriuntur, nunquam temporibus obliuiscuntur; nunquam scelus obliuiscuntur. Exempla fiunt, quæ iam esse facinora debent. Tunc delectat in minus turpitudinum magnitudine, quid domi gesserit recognoscere, vel quid gesserit audire. Adulterium discitur, dum videtur, & iudicium ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica ad spectaculum matrona processerat, de spectat uertitur impudica.

*Histrionis
gestibus inquiri-
tantur omnia.*

A dhuc deinde morum, quanta labe, quæ prole fomenta, quæ alimenta vitiorum histrionis gestibus inquinari? videre contra scædus, iusque nascendi partem incoestæ turpitudinis elaboratâ? E iurante omnis honor, & vigor sexus enruati corpora core emollitur, plusque illi placet, qui quis vitia foeminam magis fregerit. In laudem crescit excoestis, & eo peritior, quo turpior iudicatur. Spectatur haec nefas, & libenter; quid non potest persuadere, quod est? Mouet sensus, mulcet affectus, expugnat conscientiam fortiozem; nec deest probolentis auctoritas, ut auditu molliore pernicia moribus obrepit. Exprimi impudicam Venereum rium, Martem, Iouem illum suum non magis quam vitis principem in terrenos amores cum fulminibus ardentem, nunc in pluuas oloris a nunc aureo inbre defluere; nunc in puerorum pudicitium raptus ministris auibus profilire. Quare non an possit esse, qui spectat, integer, & pudicus, cum

tuos, quos venerantur, imitatur. Fiunt miseris & delicta
 religiosi. O si & possis in illa sublima specula constitu-
 ris oculos tuos inferere secretis, recludere cubiculorū
 obductas fores, & ad conscientiam luminum penetralia
 occulta referare, aspicias ab impudicis geri, quod nec
 aspicere possit frons pudica: Videas quod crimen sit &
 videre, videas quod vitiorum furore gementes gessisse
 se negant, & gerere festinant. Libidinibus insanis in viros
 vin proruunt. Fiunt, quæ nec ipsis, nec illis possunt pla-
 cere, qui faciunt. Mentior, nisi alios, qui talis est, increpat;
 turpes turpes infamat, & euasisse se consciū credit, quasi
 conscientia factis non sit: iidem in publico accusatores,
 in occulto rei, in semetipsos censors pariter, & nocen-
 tes. Damnant foris quod intus operantur; admittunt li-
 beros, quod cum admiserint, criminantur. Audacia
 probris conuitiis fauens, & impudentia congruens im-
 pudis. Nolo mireris, quæ loquuntur huiusmodi ore illo
 poluta. Quicquid iam voce delinquitur minus est, sed
 non post insidiosas vias, post dispersas orbe toto multi-
 plices pugnas; post spectacula vel cruēta, vel turpia; post
 ludinum probra, vel lupanaribus prostituta, vel dome-
 sticis parietibus obsepta, quæ cum quo secretior culpa,
 maior audacia est. Deinde in œcumenica Synodo se-
 cunda, quæ fuit Constantinopolitana 3, statutum est: Vt
 nullus vir muliebri veste induatur, nec mulier veste vi-
 ri conueniente, sed nec Comicas, nec Tragicas, nec Sa-
 tyricas personas induant. Qui secus fecerit, si clerici sint,
 depellantur: si laici, segregentur à communionem.
 Quare piè & rectè à prouinciali Synodo Mechliniēsi
 statutum fuit, vt illi auctores, qui per gentilitatem, aut
 turpes amores iuuenum mores corrumpere possent, à
 sacris arceantur. Et vt non solum è templis, & locis
 sacris, verum etiam è domibus, & hortis ecclesiasticorū
 tollantur imagines, sculpturæ, aulæ, quæ gentilitatem,
 mendaces ethnicorum fabulas, satyrorum, faunorū,
 Sirenum, terminorum, & Nympharum, ac id genus
 alia representant. Similiter quæcumque figuræ lasciuæ,
 pones, & ob pudendam nuditatem vel alias tam ob-
 scuræ, vt pias mentes offendant: vel superstitiosæ, quæ
 fideliū mentes à religione, & deuotione distrahunt,
 & sapius

a can. 62.
 Vide constitut.
 de sanct. epif. 6.
 penul. in au-
 thēt. & Sum.
 Syluestri in
 verb. ars. vers.
 7. & in verb.
 ludus. 5. 7. &
 Panor. in c. cō-
 decorem. de vi-
 ta & honest.
 b. tit. de schol.
 cap. 3.
 c. tit. de ima-
 ginib. cap. 1. &
 3. & d. Synod.
 Constanti. 3.
 can. 100.

& sapius grauiter offendunt. Et si clerici post publicationem dicti concilij prædictas imagines infra muros suis domibus non eiecerint, Episcoporum est curare vt contra illos ad condignam punitionem procedatur. Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentum ecclesiis, quo in certis anni celebratibus moris cum mitra, baculo ac vestibus pontificalibus moris Episcoporum benedicunt: alij vt Reges ac duces in (quod festum fatuorum, vel innocetium seu paruum in quibusdam regionibus nuncupatur) alij lances theatrales iocos: alij choreas ac tripudia maris mulierum facientes, vt homines ad spectacula & chinnationes moueant: alij conuersiones & conuersiones ibidem præparant. Hæc sancta Synodus Basiliensis testans, statuit & iubet tam ordinariis quam vicariis Decanis & rectoribus sub poena suspensionis omnium prouentuum ecclesiasticorum uium mulatione, ne hæc aut similia ludibria, neque etiam mercatores seu negotiationes nundinarum in ecclesia, quæ ad orationis esse debet, & etiã in cœmiterio exercere plus non permittant. Transgressores que per censuram ecclesiasticam aliaque iuris remedia punire non cogant. Omnes autem consuetudines, statuta, aut præcepta quæ in his non concordant decretis (nisi forte maius adijcerent poenas) irrita esse hæc sancta Synodus pronuntiat. Huc pertinet et cum decorem, & quæ ibidem Hostiensis & Panor. & alij. de vita & honestate.

a cap. 25.

Et quoniam piè introducta consuetudo reuerentiam populo venerandam Christi Domini passionem, & gloriosam martyrum certamina, aliorumque sanctorum gestas, hominum peruersitate eo deducta est, vt in offensione, multis etiam risu, & despectui sit, in concilio prouinciali Mediolanensi statutum est, vt in profano loco agatur, sed doctè & grauiter in concionatoribus exponatur, vt, qui sunt vberes concionum fructus, pietatem & lachrymas commoueat auditoribus, quod adiuuabit proposita crucifixi Saluatoris imago, cæteri que pij actus externi, quos ecclesia preceptos esse Episcopus iudicabit, Item Sanctorum

b parte 1. tit. de actiomb.

1566^b, vt deinceps Saluatoris passio, nec in profano loco agatur, sed doctè & grauiter in concionatoribus exponatur, vt, qui sunt vberes concionum fructus, pietatem & lachrymas commoueat auditoribus, quod adiuuabit proposita crucifixi Saluatoris imago, cæteri que pij actus externi, quos ecclesia preceptos esse Episcopus iudicabit, Item Sanctorum

& actiones ne agantur; sed ita pie narrentur, vt auditores ad eorum imitationem, venerationem, & inuocationem excitentur. Si quis personatus vestes clericales, aut monachales, vel ad eorum formam inducrit; & is, qui eas assumpserit, & is, qui accommodarit, graues penas subeant. Fabulis, comœdijs & hastiludijs, alijsue pœnis & inanibus spectaculis non intereunt; ne auri & oculi sacris officijs addicti, ludicris & impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur.

a part. 1. tit. de cleric. vestitu. et tit. de armis, ludis & spectac.

De hospitalitate. CAP. XXIII.

D Ambrosius ad clericos suos de officijs honestatem inducentibus scribens^b: Commendat, inquit, p̄erosque etiam hospitalitas. Est enim publica species humanitatis, vt peregrinus hospitio non exasperetur officiose, pateat aduenienti ianua. Valde id decorum totius est orbis exillimatione, peregrinorum honore suscipere; non deesse mensæ hospitalitatis gratiam; occurrere officijs liberalitatis; explorare aduentus hospitem. Quod Abrahæ laudi est datum, qui ante ianuam suam speculabatur, ne forte præteriret peregrinus aliquis, & diligenter prætendebat excubias, vt occurreret, vt preueniret, vt rogaret, ne transiret hospitem, dicens: Domine, si inueni gratiam ante te, ne præteream puerum tuum. Et ideo pro hospitalitatis mercede fructum posteritatis accepit^c. Loth quoque nepos non solum genere, sed etiam virtute proximus hospitiis affectum Sodomitana à se suisque inuoluita detorsit^d. In officijs autem hospitalibus, omnium quidem humanitas impartienda est; iustis autem honoris deferenda honorificentia. Quicumque enim iustitiam receperit in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, vt Dominus pronuntiauit^e. Tanta autem est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidem aquæ gratis à premijs remunerationis immunis sit. Vides quomodo Abraham Deum recepit hospitio cum hospites quereret, quia Loth angelos suscepit? Qui scis an & tu, cum hospitem suscipis, suscipias Christum? Licet in hospite sit Christus, quia Christus in paupere est, sicut ipse ait^f: Nudus eram, & operuisti me.

b lib. 2. offic. cap. 21.

c Genesis 18.

d Genes. 19.

e Matth. 10. Magna est apud Deum hospitalitatis gratia.

f Christus est in hospite. Matth. 23.